

Prilozi, 44, Sarajevo, 2015., 248 str.

U izdanju Instituta za istoriju 2015. izašao je najnoviji broj časopisa *Prilozi*, sadržajno podijeljen u tri veće cjeline. Prvu cjelinu *Članci i rasprave* (str. 9-142) čini sedam članaka koji obrađuju različite povijesne teme u razdoblju od 14. do 20. stoljeća. Slijedi *Historijska građa* (str. 145-205) u kojoj su objavljena dva dokumenta koji se odnose na prostor Bosne i Hercegovine krajem Prvoga i uoči Drugoga svjetskog rata, te treća i posljednja cjelina *Prikazi* (str. 209-243).

Časopis započinje sadržajem (str. 3-4) i kraćim osvrtom Redakcije na sadržaj časopisa (str. 5-6), nakon čega slijedi prvi članak cjeline *Članci i rasprave* kojega je napisao Vasilj Jovović "Odnosi Đurađa II Stracimirovića Balšića sa osmanskim Turcima 80-ih godina XIV vijeka" (str. 9-20). U radu se obrađuje položaj gospodara Zete, Đurađa II. Stracimirovića i njegova nastojanja za očuvanjem posjeda i moći Balšića. Suočen s gubitkom posjeda i neprijateljstvom bosanskoga kralja Tvrtka I., Đurađ se okreće Turcima i postaje njihov vazal i haračar. Analizirajući njegov odnos s bosanskim kraljem i Turcima prije bitke na Kosovu 1389. autor zaključuje da Đurađ II. nije pomagao sultana Murata na Kosovu i ukazuje na promjenu odnosa do kojih je došlo između Stracimirovića i Turaka nakon Kosovske bitke.

Slijedi članak Faruka Taslidže "Uloga Redžep-paše Nevesinjsca u Bečkom ratu (1683.-1699.)" (str. 21-33), u kojemu se na temelju objavljene i neobjavljene arhivske građe obrađuje djelovanje Redžep-paše u obrani Bosanskoga ejaleta tijekom Bečkoga rata. Naglasak je stavljen na obranu južne granice Hercegovačkoga sandžaka i doprinos Redžep-paše u zastavljanju mletačke ekspanzije iz smjera Dalmacije i Boke. Posebno se istaknuo kao trebinjski muhafiz i hercegovački sandžak-beg, a na položaju upravitelja Hercegovačkoga sandžaka bio je i 1703. kada je ubijen.

Lovorka Čoralić svoj rad "Vojnici iz Bosne u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću" (str. 35-55), temelji na građi mletačkoga Državnog arhiva, zahvaljujući kojoj detaljno analizira podatke o vojnicima s područja Bosne koji su služili u mletačkim profesionalnim pješackim i konjaničkim postrojbama tijekom 18. stoljeća. Tako se u radu daje detaljan prikaz brojnog stanja vojnika, njihov vojnički status, mjesta djelovanja odnosno stacioniranja pojedinih jedinica, zapovjedni kadar te osobne karakteristike pješaka kao što su dob, stas, boja kose i slično. Rad je potkrijepljen i jednim tabelarnim prilogom u kojemu je

dat cjelovit popis svih istraženih vojnika iz Bosne koji su zabilježeni u spomenutim mletačkim postrojbama tijekom 18. stoljeća.

U nastavku slijede dva članka koji obrađuju različitu tematiku iz razdoblja austrougarske okupacije. "Carski osmanski generalni konzulat u Sarajevu (1910-1918)" (str. 57-79), naslov je članka Amile Kasumović, koja raspravlja o djelovanju osmanskoga generalnog konzulata u Sarajevu i diplomatskim odnosima između Austro-Ugarske i Osmanskoga Carstva. U radu se između ostaloga analizira aktivnost prvih osmanskih konzula i njihov odnos s lokalnim organima uprave te utjecaj konzula na muslimansko stanovništvo u Bosni i Hercegovini.

Zanimljivu temu iz austrougarskoga razdoblja donosi i Hana Younis "Rasipništvo u praksi šerijatskih sudova u BiH od 1878. do 1914." (str. 81-104) u kojemu autorica rasvjetljava rasipništvo u razdoblju austrougarske okupacije, kao jedan od segmenata svakodnevnoga života. U fokus je stavljen svakodnevni život *običnog malog čovjeka*, i to najčešće muslimanskoga budući da su šerijatski sudovi rasipnicima proglašavali najčešće muslimansko stanovništvo. Kroz pet konkretnih slučajeva autorica pokazuje svu složenost naslovljene teme i motive kojima su vođeni oni koji su podizali optužbe protiv članova svoje obitelji. Primjeri pokazuju koliko je sama problematika rasipništva bila prisutna u Bosni i Hercegovini te kako je utjecala na život osobe proglašene rasipnikom, ali i njegove obitelji.

Slijedi članak Denisa Bećirovića "Izvori finansiranja Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini (1945-1962) s posebnim osvrtom na direktnu državnu pomoć" (str. 105-122). Autor istražuje osnovne izvore prihoda Katoličke crkve, materijalnu pomoć iz inozemstva te državne dotacije koje je dobivala Katolička crkva u Bosni i Hercegovini. Rad je popraćen tabelarnim prikazima državne pomoći Katoličkoj crkvi i dotacijama Saveznoga i republičkih izvršnih vijeća, što na slikovit način pokazuje kolika su novčana sredstva bila izdvajana za potrebe Katoličke crkve u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata pa sve do 1962. godine.

Posljednji rad u ovoj cjelini djelo je Admir Mulaosmanović "Daytonski pregovori - ostvarivanje mogućeg" (str. 123-142). Na temelju objavljenih izvora i literature autor prikazuje okolnosti koje su dovele do potpisivanja mirovnoga sporazuma u Daytonu. Detaljnim prikazom pregovora u vojnoj bazi Wright-Patterson iznosi dileme i koncepte strana koje su sudjelovale u sukobu, ali i stranih timova koji su također nastojali zaštititi svoje interese.

Cjelina *Historijska građa* započinje prilogom "Memorandum Šerifa Arnautovića caru Karlu 1917. godine", autorskog dvojca Adnana Jahića i

Edia Bokuna (str. 145-179). Autori na samom početku daju sažet prikaz političkih prilika u Bosni i Hercegovini tijekom posljednje dvije godine Prvoga svjetskog rata, kada je između ostaloga bilo aktualno pitanje preuređenja Austro-Ugarske Monarhije, ali i rješavanje jugoslavenskoga pitanja. U sklopu toga raspravljalo se o državno-pravnom položaju i nacionalno-političkom razvoju BiH nakon rata, a svoj stav i poglede u svezi toga Arnautović je iznio u podužem Memorandumu kojega je osobno predao caru Karlu u kolovozu 1917. Osim toga autori donose i ono što je historiografija zabilježila o Šerifu Arnautoviću i njegovu Memorandumu, te njegovu biografiju. Na kraju rada prenesen je i sam tekst Memoranduma na 17 stranica.

U drugom prilogu "Sarajevski dosije Helmuta Klozea: 1933-1937" (str. 181-205), autor Vladan Vukliš donosi nekoliko dokumenata iz fonda Kraljevske Banske uprave Drinske banovine koji se odnose na praćenje njemačkoga emigranta Helmuta Klozea. Kloze je privukao pozornost policije početkom 1937. zbog primanja inkriminirajuće pošte na njemačkom jeziku iz ratom zahvaćene Španjolske, što je pobudilo sumnju vlasti o njegovoj pripadnosti Komunističkoj partiji. Istraga je ustvrdila da se radi o poznatom njemačkom anarhistu, ali prije nego je policija u Sarajevu uspjela otkazati mu pravo boravka Kloze je uspio otići prema Španjolskoj. Autor na početku priloga daje kratku biografiju Helmuta Klozea, nakon čega slijede dokumenti Uprave policije u Sarajevu o njegovu praćenju pisani na ćirilici.

U posljednjoj cjelini *Prikazi* objavljeno je dvanaest tekstova prikaza knjiga i zbornika. Najnoviji broj *Priloga* zaključen je s dva manja dodatka *Indeks autora* (str. 245-246) te *Upute suradnicama* (str. 247-248).

Zanimljive teme i poučni radovi koje donosi najnoviji broj časopisa *Prilozi* smještaju ga u kategoriju vrijedne literature koja će zasigurno poslužiti svima koji se bave znanstveno-istraživačkim radom, ali i široj javnosti.

Dijana Pinjuh